

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 64/02-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. novembra 2002 predbežne prerokoval sťažnosť V. G., bytom B. B., zastúpeného advokátkou JUDr. E. L., B., ktorou namietol porušenie svojho práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 8 C 221/96 o určenie vlastníckeho práva, za účasti Okresného súdu v Banskej Bystrici, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. G. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. septembra 2002 doručená sťažnosť V. G., bytom B. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v konaní vedenom na Okresnom súde v Banskej Bystrici (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 8 C 221/96 o určenie vlastníckeho práva.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že k porušeniu práv sťažovateľa malo dôjsť postupom sudkyne okresného súdu JUDr. J. D., ktorá je zároveň predsedníčkou okresného súdu a ktorá súdny spor o určenie vlastníckeho práva viedla a následne opatrením z 20. júla 2001 vec pridelila na vybavenie sudkyňi Mgr. Z. A. až do skončenia jej stáže na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky. Ďalším opatrením z 1. februára 2002 Mgr. Z. A. poverila vybavením veci od 1. januára 2002 (teda spätne), a to z dôvodu rovnomernosti zaťaženia sudcov okresného súdu. Uvedené opatrenie sa stalo súčasťou rozvrhu práce na rok 2002. Sudkyňa vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 221/96 v nej koná ako zákonná sudkyňa. Po tom, ako sa z predvolania na súd dozvedel o zmene sudkyne, z dôvodu porušenia svojho práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy podal 18. marca 2002 námietku proti sudkyňi Mgr. Z. A.

Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením sp. zn. 17 Nc 198/02 z 30. mája 2002 sudkyňu Mgr. Z. A. nevytlúčil z konania a rozhodovania danej veci s odôvodnením, že presun agendy bol v súlade s § 34 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Sťažovateľ zastáva názor, že v uvedenom konaní o určenie vlastníckeho práva bolo porušené jeho právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

Z týchto dôvodov sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vyhovel jeho sťažnosti a vydal rozhodnutie, ktorým sa:

- „prikáže Okresnému súdu v Banskej Bystrici, aby vo veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 8 C 221/96, obnovil stav pred porušením práva na zákonného sudcu, t. j. pred vydaním opatrení z 20. 7. 2001, Spr. 1324/01 a z 1. 2. 2002, Spr. 224/02,
- prizná sťažovateľovi finančné zadostučinenie vo výške 100.000 Sk a
- priznal sťažovateľovi na trovách konania sumu 1 200 Sk...“

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh vrátane sťažnosti predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa tohto ustanovenia návrhy, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy, návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Zo spisu predloženého okresným súdom bolo ústavným súdom zistené, že opatrenia o zmene zákonného sudcu boli predsedníčkou okresného súdu vydané 20. júla 2001 a 1. februára 2002. Sťažovateľ podal 18. marca 2002 návrh na vylúčenie sudkyne Mgr. Z. A. z dôvodu zaujatosti. K námietke zaujatosti sa vyjadrila sudkyňa Mgr. Z. A. písomne 16. apríla 2002. Uviedla, že sa necíti vo veci zaujatá, nemá vzťah k prejednávanej veci ani k účastníkom konania, nie je si vedomá toho, že by svojím správaním dala najavo, ako chce rozhodnúť. Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením sp. zn. 17 Nc 198/02 z 30. mája 2002 rozhodol, že sudkyňa Mgr. Z. A. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania vo veci sp. zn. 8 C 221/96. Podľa vyjadrenia sťažovateľa uznesenie mu malo byť doručené 30. augusta 2002 (na doručke s adresou sťažovateľa je nečitateľný podpis a uvedený dátum prevzatia zásielky 29. jún 2002). Právnej zástupkyňi sťažovateľa bol vykonaný neúspešný pokus

o doručenie zásielky 26. júna 2002, opakované doručenie 27. júna 2002. Opakovaný pokus o doručenie bol neúspešný, a preto zásielka po zanechaní výzvy bola uložená od 27. júna 2002 na pošte. Počas odbernej lehoty si právna zástupkyňa sťažovateľa zásielku neprevzala, po jej uplynutí bola 19. júla 2002 vrátená na okresný súd. Sťažovateľ 20. septembra 2002 s poukázaním na ďalšie písomné podanie z 30. augusta 2002, ktorým „namietal konajúcu sudkyňu“, požiadal podľa § 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) „o prerušenie konania do rozhodnutia ústavného súdu o tzv. zákonnom sudcovi“.

III.

Z obsahu sťažnosti sťažovateľa vyplýva, že vo veci sp. zn. 8 C 221/96 sa na okresnom súde stále koná, takže sťažovateľ namietal porušenie základného práva nebyť odňatý jeho zákonnému sudcovi v súdnom konaní, ktoré doposiaľ právoplatne neskončilo.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 49 zákona o ústavnom súde sťažnosť môže podať fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom sa porušili jej základné práva alebo slobody, ak o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

Podľa § 7 ods. 2 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch a sudcoch“) nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Zákonným sudcom je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a je určený rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie v senáte.

Z obsahu sťažnosti sťažovateľa vyplýva, že vo veci sp. zn. 8 C 221/96 sa na okresnom súde stále koná. Sťažovateľ namieta porušenie základného práva nebyť odňatý jeho zákonnému sudcovi v súdnom konaní, ktoré doposiaľ právoplatne neskončilo, a tvrdí, že v jeho veci naďalej koná a rozhoduje sudca, ktorý nie je zákonným sudcom. Využil námietku zaujatosti, o ktorej nadriadený súd rozhodol tak, že namietaného sudcu nevyhlásil z konania a rozhodovania vo veci samej. V odôvodnení tohto rozhodnutia sa nadriadený súd vyrovnal aj s námietkou nezákonného sudcu. Napriek tomu sťažovateľ trvá na tom, že vo veci koná a rozhoduje sudca, ktorý nie je zákonným sudcom.

Ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity svojej právomoci podľa čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy skúmal pri predbežnom prerokovaní sťažnosti, či existujú opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré zákon účinne poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, v jeho prípade podľa Občianskeho súdneho poriadku.

Sťažovateľ zatiaľ v konaní využil postup podľa § 14 a nasl. OSP a namietol pojednávajúceho sudcu ako sudcu, ktorý nie je zákonným sudcom. Podľa § 205 ods. 2 písm. a) OSP odvolanie proti rozsudku alebo uzneseniu, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej, možno odôvodniť najmä tým, že neboli splnené podmienky konania, rozhodol vecne nepríslušný súd prvého stupňa, rozhodnutie súdu prvého stupňa vyniesol vylúčený sudca alebo súd prvého stupňa bol nesprávne obsadený; to neplatí, ak senát rozhodoval namiesto samosudcu.

Podľa § 205a ods. 1 písm. a) OSP skutočnosti alebo dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa, sú pri odvolaní proti rozsudku alebo uzneseniu vo veci samej odvolacím dôvodom len vtedy, ak sa týkajú podmienok konania, vecnej príslušnosti súdu vylúčenia sudcu (prísediaceho) alebo obsadenia súdu.

Podľa § 221 ods. 1 písm. b) OSP ak nie sú podmienky ani pre potvrdenie, ani pre zmenu rozsudku, súd rozhodnutie zruší. Najmä ho zruší, ak sú tu také vady, že konanie nemalo pre nedostatok podmienok konania prebehnúť alebo že rozhodoval vylúčený sudca alebo že súd nebol správne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Podľa § 237 písm. g) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva podľa názoru ústavného súdu, že dôvodom opravných prostriedkov v občianskom súdnom konaní je aj to, že súd nebol správne obsadený. Súď pritom nie je správne obsadený, ak vo veci nerozhoduje zákonný sudca. Nasvedčuje tomu aj nová definícia zákonného sudcu (porovnaj znenie § 7 ods. 2 zákona o súdoch a sudcoch novelizovaného zákonom č. 185/2000 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov), ktorá nielen opakuje ústavný text (čl. 48 ods. 1 ústavy), ale zdôrazňuje aj to, ako je určovaný pre účastníka konania zákonný sudca – rozvrhom práce.

Prax všeobecných súdov už akceptuje skutočný zmysel zákonného sudcu ako procesnej garancie, ktorej porušenie sa môže a musí preskúmať aj v mimoinštančných, aj v opravných konaniach. Vyplýva to v tomto konaní z obsahu uznesenia nadriadeného Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 17 Nc 198/02 z 30. mája 2002, v ktorom sa nadriadený súd vyrovnal aj s námietkou nezákonného sudcu. Potvrďuje to aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 1/98 z 28. januára 1998 (Zbierka súdnych rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rok 1999, č. 99, strana 35), podľa ktorého tým, že obchodnú vec na súde vecne a miestne príslušnom

prejednali a rozhodli sudcovia, ktorí podľa rozvrhu práce rozhodujú občianskoprávne spory, nebola účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP a ani nerozhodoval súd nesprávne obsadený [§ 237 písm. g) OSP]. Toto rozhodnutie dokazuje, že dovolací súd už v merite preskúmal otázku správneho obsadenia súdu aj z hľadiska zákonného sudcu. Vyplýva to bez akýchkoľvek pochybností aj z obsahu dovolania [citované podľa odôvodnenia uznesenia „...pretože takto o veci nerozhodovali zákonní sudcovia“ (§ 7 ods. 2 zákona o súdoch a sudcoch)].

Ústavný súd preto uzavrel, že podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi, postupov a judikatúry všeobecného súdnictva sú ich závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy) dôvodom na námietku zaujatosti sudcu podľa § 14 a nasl. OSP, na podanie odvolania [podľa § 205 ods. 2 písm. a) OSP a podľa § 205a ods. 1 písm. a) OSP] i na podanie dovolania [podľa § 237 písm. g) OSP].

Vo veci sťažovateľa treba uviesť, že citovaný riadny a mimoriadny opravný prostriedok ešte stále umožňuje sťažovateľovi účinne namietať všetky závažné procesné pochybenia, a tým aj porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy. Z toho plynie, že sú to v prvom rade všeobecné súdy, ktoré sú oprávnené aj povinné poskytnúť ochranu základnému právu sťažovateľa nebyť odňatý zákonnému sudcovi, ktorého porušenie namieta, a nie ústavný súd v konaní o sťažnostiach. Právomoc ústavného súdu je pri ochrane tohto základného práva každého účastníka konania pred všeobecným súdom subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (podobne aj II. ÚS 13/01). Uplatnenie právomoci ústavného súdu pri ochrane základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy zároveň predpokladá, že všeobecné súdy neposkytnú ochranu základnému právu sťažovateľa nebyť odňatý svojmu zákonnému súdu v súlade s ústavnoprocenými princípmi, ktoré upravujú výkon ich právomoci ako opravných súdov.

Z princípu subsidiarity ako jedného zo základných predpokladov prijatia sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy na ďalšie konanie takisto vyplýva, že nejde o právny prostriedok nápravy, ktorý by bolo možné využiť simultánne popri iných právnych prostriedkoch

nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii, ale sťažnosť je prípustná vtedy, ak napriek vyčerpaniu všetkých právnych možností nápravy dôjde k porušeniu základných práv sťažovateľa.

Ústavný súd na základe uvedeného skutkového stavu a právnej analýzy konštatuje, že sťažovateľ stále má (do právoplatného, ale aj po právoplatnom skončení jeho občianskoprávnej veci) k dispozícii prostriedky dostupnej a účinnej ochrany jeho základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi, ktoré nepoužil a ani použiť zatiaľ nemohol. Z tohto dôvodu nie je daná právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o jeho sťažnosti.

Preto ústavný súd sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2002